

Zilveren Jubileum Zuivelfabriek „De Eensgezindheid” te St. Maartensbrug

REGELMATIGE UITBREIDING, – UITBETALING NAAR KWALITEIT.

De auto neemt een smalle brug over de vaart en staat dan met een plotselingen schok stil.

We zijn er; zegt de chauffeur.

En uitstappend staan we vlak voor de deur van het Kantoorgebouw der Zuivelfabriek „De eensgezindheid” te St. Maartensvlotbrug, waar straks, op Maandag den 4den Januari 1937 het 25-jarig bestaan zal worden herdacht.

Strak van lijn rijst de fabriek voor ons op, een symbool van kracht en van echt Oud-Hollandsche degelijkheid. Hoog boven de omgeving uit kleppert de nationale vlag in den straffen Zuid-Wester en zingt tezamen met de dreunende machines, het lied van den arbeid.

- Of we den directeur mogen spreken, vragen we een meneer die juist het portaal inkomt, als we de deur achter ons gesloten hebben.

- De directeur ben ik zelf. Wie bent U?

Wij stellen ons voor en de zaak is in orde. In de eenvoudige directeurskamer, waar ongetwijfeld meer omgaat dan in menig met luxe ingericht verblijf van het hoofd eener handelsfirma in een stad, nemen we plaats tegenover den man, die aan het hoofd staat van dit machtige bedrijf, dat thans gaat jubileren.

- Daar zitten we nu, meneer Jongejans; we willen graag wat weten van de geschiedenis der fabriek in de afgelopen vijf en twintig jaren. Reden tot feestvieren?

- O, ja; we hebben niets te klagen. Dat vertel ik U straks wel.

- Werd 4 Januari 1912 de fabriek opgericht?

- Nee-nee. De dag van de oprichting is feitelijk al voorbij; dat was op 28 April van dit jaar, toen werd de acte van oprichting verleden.

- Waarom dan nu pas feest?

- Omdat het voorjaar niet de beste tijd is om feest te vieren en dus besloot het bestuur te wachten tot 4 Januari, den dag waarop de fabriek in werking werd gesteld.

- Dus toch een historische dag! Ja, ja, een dag om te herdenken.

- Maar wat heeft het dan lang geduurd vóórdat de fabriek er was. Van April tot Januari; dat is drie-kwart jaar.

- Dat is wel zoo; maar we hebben met den bouw heel wat moeilijkheden gehad. De grond is hier zoo zacht, dat er eerst heel wat gebeld moest worden, vóórdat aan den bouw kon worden bezonnen.

- Maar deze fabriek is zoo oud nog niet.

- Nee, de nieuwe fabriek werd 4 jaar geleden gebouwd, onder leiding van architect D. S. de Boer uit Alkmaar,

- En wie bouwde de eerste fabriek, nu 25 jaar geleden?

- Een zekere J. R. Vlaming uit Schagen.

- Werd er sindsdien niets bijgebouwd?

- O ja, in 1916 kregen we 'n nieuw ketelhuis en in 1928 werden er een pekellokaal en een nieuw kaaspakhuis bijgebouwd. Maar in 1932 kwant er een geheel nieuwe fabriek. Alleen de schoorsteen van de ouwe fabriek bleef staan en staat ook nu nog.

- Die viert dus ook een jubileum!

- Ja, en met die schoorsteen ook onze machinist, Jacob Rondhout, de eenige van het personeel, die van de oprichting af, is overgebleven.

- Door hoeveel mensen werd de fabriek opgericht?
- Vijf en veertig veehouders hebben De “*Eensgezindheid*” opgericht.
- Hoe was uw bestuur op 28 April 1911 samengesteld?
- Dat bestond uit 5 mensen. De voorzitter was de heer T. H. Odendaal; de vicevoorzitter, de heer K. Francis; de secretaris, de heer G. v.d. Sluis; terwijl de leden waren de heeren K. Kant en A. Watertor.
- Is een van die heeren nu nog in het bestuur?
- Geen van allen; de heeren Odendaal en Francis zijn alreeds overleden; de overigen zijn thans rustende landhouders. Van de oprichters echter zijn P. Kuiper, P. Breed en P. Quak nog steeds leden.
- En hoelang bent U al directeur?
- Sedert Augustus 1915.

- U heeft straks gezegd: dat er reden was om feest te vieren en U zoudt me hierover nog wat vertellen.

- Dan zal ik U maar een paar cijfers geven . U kunt dan zelf oordeelen. In het eerste jaar werden 2³/₄ miljoen liter melk verwerkt. Dat was voor een begin al heel aardig. Maar in het laatste jaar bedroeg de hoeveelheid verwerkte melk, niet minder dan 8 miljoen liter. U ziet een heel verschil. Het aantal leden steeg van 45 in het oprichtingsjaar tot 170 op het ogenblik.

- Wonen al die landbouwers in den omtrek?

- Ze wonen op drie na allemaal in de gemeente Zijpe; die drie hebben hun woonplaats in de gemeente Callandsoog.

U moet me niet kwalijk nemen; Ik weet hoe een courant gezet en gedrukt wordt: ik ben ervan op de hoogte hoe de werkzaamheden zijn op een redactie bureau, maar van een Zuivelfabriek weet ik totaal niets. Hoe gaat het nu; wordt de melk door de landbouwers naar de fabriek gebracht?

- Nee, nee; de melk wordt afgehaald. 's Zomers tweemaal per dag en wel 's morgens en 's avonds en 's winters eenmaal daags. We hebben waarvoor twee motorbooten en drie vrachtauto's.

- Goed; de melk is dan op de fabriek. En verder?

- Dan wordt de melk op kwaliteit onderzocht

- In een laboratorium!

- Ja zeker we hebben 'n laboratorium.

- Staat dat onder de leiding van een scheikundige?

Een scheikundige niet direct; de leider van het laboratorium is wel een 'n gediplomeerd melkcontroleur. Door het werken van onze Controle-Commissie op het vet, is het gemiddelde vetgehalte gestegen van 2,98 tot 3,30 Pct. Bijna al het vee van de fabriek wordt gecontroleerd op melkproductie en vetgehalte.

De kaasmakerij en de fabricage van boter, dat is bij ons hoofdzaak. Het bestuur heeft dit jaar nog een heel gewichtig besluit genomen, n.l. om de melk naar kwaliteit uit te betalen. Wij zijn de eerste fabriek in Noord-Holland welke daarmee begonnen is.

De melk wordt daartoe verdeeld in vier klassen. Voor de 1e klasse melk betaalt de fabriek een premie, voor de 2e klasse een middenprijs en voor de 3e en 4e klasse geven we een zekere korting. Onze ervaring is nu al, dat de landbouwers ons een veel beter melkproduct leveren. Dat is een belangrijke stap in de goede richting U weet, dat de Regeering van plan is toezicht te gaan houden, op de uitvoer der melkproducten. In Denemarken is dat al lang zoo en daardoor heeft de Deensche boter op de Londensche markt een voorsprong op de Nederlandsche verkregen.

En hoe worden die klassen bepaald.

De melk wordt onderzocht op gisting-reductace en op vetgehalte. Voorts hebben we de z.g. cedimentsproef,

- Wat zegt U?

De directeur lachte over zooveel onwetendheid van den weetgragen journalist en legde uit, dat deze

proef ertoe diende om te onderzoeken of er zich ook etter bevond in de uiers van de koe. Voorts - zeide de heer Jongejans - wordt er nauwlettend op toegezien, of de landbouwers wel de noodige reinheid betrachten bij het te gebruiken materiaal.

Een klop op de deur en iemand van het personeel vraagt belet.

De directeur heeft het met in ondergeschikte over lengte en breedte van verschillende onderdeelen der fabriek en als we niet begrijpend toeluisteren vertelt de heer Jongejans ons, dat er 350 man aan het feest deelnemen en dat er geen zaal in de naaste omgeving groot genoeg is, om dit aantal te bergen, we richten daarom de kaasmakerij tot feestzaal in, begrijpt U! Nou; ik kom zoo hoor; ik vertrouw die maten van jou niet, lacht de directeur en stuurt met deze woorden zijn ondergeschikte weg.

- Hoeveel man personeel heeft U?

- We hebben 21 menschen aan het werk. In den zomer komen er eenige losse krachten hij. Het is altijd seizoenwerk weet U!

- Met hoeveel man personeel begon de fabriek?

- Met zeven menschen.

- Ik wil U niet langer ophouden, want U wilt natuurlijk nu naar de geïmproviseerde feestzaal, maar één ding had ik nog graag: n.l. de samenstelling van het tegenwoordige bestuur.

- Het bestuur heeft zich ook al uitgebreid en bestaat nu uit 7 personen, n.l. de heeren C. N. de Wit, Voorzitter; K. Winkel, secretaris; J. Eriks Jr., vice-voorzitter; G. Kater Jbzn., J. Broersen, J. Brak Kzn en P. Francis. leden.

- Die Francis, is dat familie van den vicevoorzitter bij de oprichting?

- Een zoon meneer.

- Nu ga ik heusch, bedankt voor Uw inlichtingen, meneer Jongejans, veel plezier Maandag en verder veel geluk met de fabriek.

- Dank U meneer, tot genoegen.

De auto voerde ons terug naar het redactie gebouw waar het interview nog voor de zetterij moest worden klaargemaakt.